

Ángel Fernández Artime

VRHOVNI PREDSTOJNIK SALEZIJANCEV

ŽENE NAS UPANJE

salve

Ángel Fernández Artime
VRHOVNI PREDSTOJNIK SALEZIJANCEV

VEZILO 2021

ŽENE NAS UPANJE

»GLEJ, VSE DELAM NOVO«
(RAZ 21,5)

PREVOD
Marjan Lamovšek

salve

ÁNGEL FERNÁNDEZ ARTIME
Vezilo 2021
ŽENE NAS UPANJE
»Glej, vse delam novo« (Raz 21,5)

Naslov izvirnika:
Strenna 2021
MOSSI DALLA SPERANZA
«Ecco, io faccio nuove tutte le cose» (Ap 21,5)
© Sede Centrale Salesiana, Roma

Prevod:
Marjan Lamovšek
Priprava za tisk:
Bos&Graf
Izdajatelj:
© Salezijanski inšpektorat, Ljubljana
Založba:
Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada:
300 izvodov
Ljubljana 2021

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-423.79
27-789.64:316.48

FERNÁNDEZ Artime, Ángel, 1960-
Žene nas upanje : "Glej, vse delam novo" (Raz 21,5) : vezilo 2021 / Ángel
Fernández Artime ; prevod Marjan Lamovšek. - Ljubljana : Salve, 2021

Prevod dela: Mossi dalla speranza
ISBN 978-961-289-094-0
COBISS.SI-ID 49268995

Uvod

Povsod po svetu, ne glede na narod ali vero, bo kot »poda leta« v spominu vseh ostala vtisnjena podoba ostarelega moža, oblečenega v belo, čisto samega na prostranem trgu sv. Petra v Rimu na deževni popoldan 27. marca 2020. Ta mož je bil papež Frančišek, ki med molitvijo še nikoli ni bil tako sam, hkrati pa še nikoli tako obdan s celim človeštvom. S to gesto je svet, zložen iz različnih etničnih skupin, kultur, narodov in religij, spomnil, da more Bog celo najbolj katastrofalne in boleče resničnosti spreminjati v dobro. Povabil nas je, naj s sočutjem motrimo svojo slabotno vero.

Kar smo doživeli v zadnjih enajstih mesecih, je nedvomno izziv, ki nas drami in ga ne moremo prezreti, kot da se ni nič zgodilo ali kot da je že minilo.

1. Resničnost svetovne razsežnosti, ki nas vprašuje in se je ne da prezreti

Niti ene same strani razlage vezila 2021 ne bi mogel napisati, ne da bi se zaustavil ob tem, kar je sočasno doletelo vse človeštvo v vseh deželah. Živimo v zelo težkih časih; doživeli smo nekaj, česar si ne bi mogli nikdar misliti ali predstavljati. Zastavljamo si toliko vprašanj, ki pa še ne najdejo odgovora; slišimo napovedi datumov za skorajšnji konec te pandemije, čeprav za to ni nikakršnih zagotovil. Vse to se je zgodilo zaradi covid-19: kužne bolezni, povzročene od virusa, ki ga človeštvo do sedaj ni poznalo.

Nenavadnost sedanjega trenutka se nas dotika v globini. Niti družbene, politične in ekonomske krize v zadnjih desetletjih po svetu niso zasejale toliko strahu kot prav ta pandemija. Strah, bolečina in negotovost, solze, izguba in obup, vse to je napolnilo srce tako bogatih kakor revnih, tako slovitih osebnosti kot čisto neznanih ljudi, velikih in malih. Govorimo o zagotovo največji globalni krizi v zadnjih sedemdesetih letih. Odločitve, ki jih bodo morali sprejeti vodilni, bodo za dolgo časa zaznamovale ves svet: ne le ekonomijo, ampak tudi politiko, kulturo in celo sam pogled na človeško bitje.

Skozi minule mesece smo bili priča številnim gestam velikodušne predanosti in žrtvovanja. Med vsemi se mi zdi prav spomniti: na junaško prizadevanje delavcev v zdravstvu, ki so delali vse do izčrpanosti; na ljudi, ki so zagotavljali bistvene in nujne storitve za preživetje; na ljudi, ki so se zavzeli za družbeni red, in na nekatere politike, ne vse, ki so pošteno in daljnovidno prevzeli odgovornost in rivalstvo odložili na stran.

Kljub temu pa so se dogajale tudi sramotne reči, zana-

movane s sebičnostjo, ko ni bilo pripravljenosti za delitev sanitetnega materiala ali zdravstvenih naprav ob nezavedanju, da ta svetovna ekonomska kriza zahteva in bo še bolj terjala globalni odziv.

Podatki govorijo sami zase. Do konca leta 2020 je bilo okuženih 80 milijonov ljudi, 1.800.000 jih je umrlo. Poleg tega je covid-10 pokazal svojo najslabšo plat z osamitvijo, s smrtjo v popolni osami, z »razdeljenim srcem« toliko družinskih članov.

Nedvomno je to zamajalo toliko naših domnevnih gotovosti. Povsod po svetu se je poskušalo dajati ljudem občutek varnosti. Uporabljena je bila govornica, kakršna bi bila v času vojne: »Vsi proti virusu! Porazili ga bomo,« se je govorilo. »Zagotovo, slej ko prej bo premagan.« Zelo se me je dotaknilo, ko je pred meseci ne malo mest svoje prebivalstvo opogumljalo z izreki, ki so skušali preganjati strah. S takšnimi sporočili:

- V Bristolu neki medvedek Paddington v hišo prinaša tole sporočilo: »Umetnost preživetja. Bodite na varnem«.
- V Tokiu je na stavbi »Tokyo Skytree« napis: »Zmagamo lahko skupaj.«
- V Ciudad de México je na hotelu Barceló napis: »Povezana Mehika bo vzdržala in iz tega izšla močnejša.«
- V belgijskem mestu Anversa je bilo na neki hiši mogoče prebrati napis: »Tudi to bo prešlo. Prišel bo boljši čas. Veličastno bo.«
- V Ontariu v Kanadi imajo mnogi hoteli v bližini Niagarskih slapov po sobah luči, ki izrisujejo srce in izpisujejo sporočila upanja.
- V Vancouvru narisano sporočilo na zidu zaprte trgovine sporoča: »Vancouver, radi te imamo. Bodi na varnem. Zdrži. Kmalu se vrni. Ostanite narazen in bodite povezani. Zmogli bomo. Vse to bomo premagali.«

Na vse to se oziram s spoštovanjem. Saj drugače ne bi moglo biti. A se mi zdi skromno, zelo skromno, nezadostno, da bi razumeli, razložili, kaj šele vpletli srce in življenje. Zdi se mi, da potrebujemo kaj globljega in življenjskega, kar bi lahko vsadili v srce in razjasnili v sebi to, kar danes živimo; po drugi plati pa, da ne bi pozabili, da so še mnoge druge pandemije, ki se razširjajo po svetu in hudo ranijo, čeprav ne vseh, in ne povzročajo toliko hrupa, ker so daleč. Mi kot verujoči in kot don Boskova salezijanska družina jih ne smemo ne podcenjevati ne pozabiti. Govorim o 32 vojnih žariščih v času covid-19; govorim o trgovini z orožjem, ki ne da ni bila prizadeta in zmanjšana, ampak se je še povečala. Menim, da druge strašne *endemične* okoliščine niso nič manj hude od današnje pandemije, čeprav ne vplivajo na ekonomijo narodov in potemtakem ne štejejo. To poudarja papež Frančišek z besedami, ki jih namenja mladini, tičejo pa se odraslih in nemalokrat celotne populacije. Papež trdi, da veliko mladih živi »v vojnih razmerah in trpi nasilje v brezštevilnih oblikah: ugrabitve, izsiljevanje, organizirani kriminal, trgovina z ljudmi, suženjstvo in spolno izkoriščanje, vojni zločini itd. [...] Prisila ali gmotna stiska številne mlade požene na pot kaznivih dejanj in nasilja: otroci vojaki, oborožene in kriminalne skupine, trgovanje z mamili, terorizem.«¹

Vprašujem se, kaj pomeni ta ‚nova normalnost‘, o kateri toliko govorijo? Kaj bo ostalo v nas po tem letu? Se bo začela nora tekma za osvojitev ‚izgubljenega časa‘, izgubljene ekonomije? Bodo samo težke sanje ali bo, nasprotno, v mnogih ljudeh in organiziranju družbe to pustilo kaj pozitivnega? Ali bo ‚nova normalnost‘ prinesla kaj zares novega in bo katero od stvarnosti obrnila na bolje?

Ne vem, kaj nas čaka, a čutim, da je pred nami pot, ki bi jo morali prehoditi kot salezijanska družina, in bi dobro dela ter hkrati drugim ponudila naš skromen prispevek.

¹ FRANČIŠEK, *Christus vivit*, 72.

2. Kaj želimo reči, ko govorimo o upanju?

»Glej, v teh mesecih sem odkril: upanje je kot kri: ni je videti, a mora biti. Kri je življenje. Takó je upanje: je nekaj, kar kroži navznoter, mora krožiti, ti dati čutiti, da si živ. Če ga nimaš, si mrtev, s tabo je konec in k temu ni kaj dodati ... Ko nimaš več upanja, je, kot da ne bi imel več krvi ... Mor-da si cel, a si mrtev. Točno tako.«²

V teh mesecih sem večkrat premišljeval, da motrenje trenutka, v katerem moramo živeti, ne more biti takšno kot drugikat. Ne vodijo nas interesi, podobni tistim, ki jih imajo hotelske verige ali letalske družbe. Ne da bi zanikali, da to, kar etično ustvarja delo in sredstva za preživetje, je samo po sebi dobro, se nismo osredinili na turizem, ki bi ga bilo treba zagnati, ne na produktivnost, ki mora rasti (pravi-jo, da bo potrebno dvojno, glede na preteklost, da bomo ujeli izgubljeni čas in premagali zaustavitev, skozi katero smo šli).

Naj bo vse to še tako pravilno, vendarle še vedno nekaj manjka v našem razgledu, v naši interpretaciji in v tem, kar nas motivira in nagiba k delovanju. Prav zaradi tega mi je jasno, da se ne moremo soočiti s »potem«, da se ne moremo ustopiti pred ,novo normalnost', ne da bi nas poživiljalo *upanje*. Nobena prihodnost ni absolutna in dokončna, če naj je vezana samo na človeka. Človeško bitje je projekcija in se vedno nagiba k čemu drugemu. Zdi se, da je doseže-ni izkupiček vedno na pol poti k čemu novemu. Vedno se potegujemo za kaj več in vedno smo v pričakovanju. To je razlog za izbiro teme vezila tega leta.

² G. COLOMBERO, *La malattia: una stagione per il coraggio*, Paoline, Rim 1981, str. 66.

Kaj je torej *upanje*? O čem govorimo, kadar spregovorimo o *upanju*? In o kakšni vrsti *upanja* govorimo?

To me privlači. Mnogi avtorji so razmišljali o upanju z najrazličnejšimi pogledi.³ O upanju lahko govorimo kot o človeški drži. Lahko govorimo o pričakovanju, čakanju, nadejanju. Ne želim vstopati v zapleteno diferenciacijo, kakršno je npr. ponudil sv. Tomaž Akvinski, ki ločuje med upanjem kot hotenjem, upanjem in krêpkostjo (ali velikopoteznostjo) in upanjem kot teološko krepostjo; za to tukaj ni ne prostora ne trenutka. Želim reči, da je človeško bitje naravnano k upanju. In ki mora vedno, hočeš ali nočeš, z večjo ali manjšo ozaveščenostjo izbirati med odpiranjem k obzorju polnosti in zapiranjem v zakoličenje z otipljivimi ,upi', ki jih lahko občuti in se jih dotakne.

Naravna odprtost človeškega bitja za upanje ni isto kot krščansko upanje, pa čeprav je del istovetnosti osebe.

Če si iz filozofije prilagodimo kartezijansko načelo »Mislim, torej sem«, bi lahko rekli tudi: »Živim, torej upam.« Brez upanja življenje ne bi bilo življenje, v njem samem bi manjkal smisel, saj v resničnosti človeško bivanje ne more obstati v obupu, torej ,brez upanja'.

Upanje ni kaka preprosta želja, saj je želja vedno usmerjena k čemu konkretnemu in določnemu. Tudi ga ni mogoče skrčiti zgolj na optimizem, ki ima svoj cilj v izračunih in predvidevanju pozitivnega izida. Nasprotno, *upanje* se tiče celotne osebe, privrženosti in zaupanja. Kaji človeško bitje je projekcija in usmerjenost k ,več', k temu, kar je onstran predvidljivega, k čemu, kar je zares novo.

³ Če naštejemo le nekatere, ki jih zasledimo v teologiji in zgodovini filozofije, lahko začnemo pri sv. Pavlu, sv. Avguštinu, sv. Janezu od Križa, Lutru, R. Bultmannu in J. Moltmannu. Poleg teh še: R. Descartes, I. Kant, C. Baudelaire in M. Heidegger, G. Marcel in J.P. Sartre, R. Le Senne, O.F. Bollnow; in nekateri Španci kot Miguel de Unamuno, José Ortega y Gasset in veliki pisatelj Manuel Machado.

Stvarnost, ki sem jo zgoraj opisoval, govori o svetu, ki ima v sebi veliko *znakov nečlovečnosti*. Mislim, da se to ne da zanikati in je vsem na očeh. Ne bi radi, da je tako, a je; še danes. In vendar tudi v tem svetu, v katerem je toliko znakov nečlovečnosti, je mogoče živeti z drugačno naravnostjo. Kdo živi v jadikovanju in negativnosti, z okamnelim srcem. Na srečo pa je tudi veliko takšnih, ki skušajo iskati življenje, delati to, kar je boljše, se osredinjati na življenje v ljubezni in služenju, skušajo živeti v razsežnosti upanja. Ko naše življenje žene *upanje*, doživljamo, da imajo ljubezen, služenje in človečnosti polno srce v vsakem primeru poln pomen v svetu, ki še vedno okuša toliko, preveč nečlovečnosti. Kajti z našega gledišča je za človeško bitje *upanje* sestavina ljubezni. To je to, kar sv. Pavel zatrjuje v dragoce- nem slavonspevu v prvem pismu Korinčanom, da »ljubezen vse upa« (1 Kor 13,7).

3. Kakšna je naša razlaga kot vernikov?

Gotovo bo te pandemije konec čez kak mesec. Druge ,pandemije', ki imajo pri sebi bič razčlovečevanja, ne bodo prešle s cepivom. Seveda je prav proučevati pandemijo, koronavirus, in iznajti cepivo. Slej ko prej bo prišlo do tega. Saj že prihaja in tega se zelo veselimo. Veliko mučnih vprašanj se je v teh mesecih prisesalo v številna srca. Pojavlja se vprašanje o pomenu vsega tega. Je legitimno. Zelo človeško. Zdi se, da ta kruta resničnost zla in bolečine, ki biča današnji svet, bolj napeljuje k pohujšanju in ugovoru kot pa k veri; bolj v dvom kot pa v zaupljivo prepuščanje. In vendar, v tem človeškem kriku oz. ob njem je za nas verne vedno Bog.

Krščanska vera nenehno izkazuje, kako Bog po svojem Duhu spremlja človeško zgodovino, tudi v najbolj zoprnih in neugodnih okoliščinah. Bog, ki ne trpi, je pa sočuten, kakor se lepo izrazi sv. Bernard: *Impassibilis est Deus, sed non incompassibilis* (Bog je ravnodušen, a ni brez sočutja).⁴ V zgodovini odrešenja beremo, da Bog nikdar ne zapusti svojega ljudstva, ampak je vedno povezan z njim, še zlasti tedaj, ko se bolečina priostri. Bog ni odšel, ni se oddaljil, ampak sotrpi s trpečimi zaradi tega biča in še naprej rešuje, kakor je reševal po tistih, ki so svoje življenje izpostavljali za druge, in po tistih, ki se posvečajo drugim z veliko strokovnostjo.

V vsem tem se mnogim lahko zazdi, da se ta »Božja diskretnost«, ki nastopa le s tihim klicem svoje ljubezni,⁵ kaže

⁴ BERNARDO DI CHIARAVALLE, *Sermoni sul Cantico dei Cantici*, XXVI, 5 in *PL* 183, 906.

⁵ Po znanem izreku Christiana Duquoc, ki zagovarja popolno avtonomijo zgodovine.

kot neznosna. A kljub temu gre za pristno Božjo resničnost, ki se kaže solidarna v spremljanju, v približevanju; kar pa je zelo oddaljeno od podobe Boga moči, ki vstopa, da bi »magično« spreminjal stvari. Govorimo o Bogu, ki *vse dela novo* (prim. Raz 21,5), saj je takšen njegov načrt. Zaradi odrešilnega dela Sina človeško bitje z drugimi ustvarjenimi vstaja k življenju in za sabo pušča ječanje in trpljenje, s čimer je bilo prej napolnjeno vse stvarstvo, ki pa se sedaj prenavlja prav po njegovem preustvarjajočem posegu. Videti je, kot da bi Bog sam vabil ljudi, naj opazujejo to, kar uresničuje skozi zgodovino in bo ob koncu časov privedel do polnosti. Mi smo kot krščanske skupnosti povabljeni k razločevanju sedanjega časa in razbirati delovanje Boga, ki drži v Zavezi dano obljubo, to je, da bo spremljal svoje ljudstvo (in vsakogar) s svojo mogočno navzočnostjo ob soočanju z zlom in hkrati z nežnostjo na poti k njim, ki vanj zaupajo.

Pred to resničnostjo nas verne razsvetljuje vera, ki postaja upanje. Po besedah papeža Benedikta XVI.: »Odrešenje nam je darovano tako, da nam je bilo podarjeno upanje, zanesljivo upanje, s katerim moremo obvladovati svojo sedanost. Sedanost, tudi težavno sedanost, je mogoče živeti in sprejeti, če vodi k nekemu cilju in če moremo biti tega cilja gotovi; če je ta cilj tako velik, da opravičuje napornost poti.«⁶

Krščansko upanje je zgodovinsko in temelji na globokem zaupanju v Boga, v Boga Jezusa Kristusa, ki svojega ljudstva nikdar ne zapusti in je vedno z njim.

To je upanje, ki gre onkraj vsega, kar more ugoditi človeškemu pričakovanju, vezanim na »tukaj in sedaj«, na to sedanost, podprto zgolj z lastnimi viri ali človeškimi in tvarnimi sredstvi, ki so nam na razpolago. Upanje, o katerem govorimo, je utemeljeno na obljubi Boga, ki je njegov najboljši pôrok.

⁶ BENEDIKT XVI, *Spe salvi*, 1.

Upanje, ki nas vodi, naredi rodovitno tudi vsako majhno človekovo upanje in kaže na vélike vrednote, kamor je človeštvo vlagalo svoje najboljše moči: resnica, dobrota, pravičnost, solidarnost, mir, ljubezen itn. In te vrednote se ne preoblikujejo v utopije, ampak se uresničujejo v konkretnem in delnem znotraj velikega načrta, ki ga ima Bog za človeštvo in ki s Kristusom postane dokončen. To je upanje, ki nas vodi.

»Resnično, veliko upanje, ki nosi človeka skoz vse prelome, more biti samo Bog – Bog, ki nas je ljubil in nas ljubi ,do konca', ,do dopolnitve' (prim. Jn 13,1 in 19,30). Kogar se dotakne ta ljubezen, začjenja slutiti, kakšno bi dejansko bilo ,življenje'. Začenja slutiti, kaj je mišljeno z besedo upanje.«⁷

Pristno upanje nam daje živeti v gotovosti, da je prihodnost v polnosti zagotovljena. Torej je upanje vezano na to, da imamo Boga ob sebi. Takšno upanje v polnosti spreminja sedanost, ne le, da ko je prihodnost prepoznana kot pozitivna resničnost, postane sedanost bolj znosna, ampak, ker to poznanje prihodnosti s pomočjo vere spreminja naš način življenja. Živeti z Bogom ni isto kot živeti brez Boga. Ta Bog odpira poti celo skozi puščave življenja in kljubuje razočaranju in nezaupljivosti, strahu in skeptičnosti. Zato nas upanje, ki nas vodi, *usmerja, da prosimo Boga za dar vere*. Da prosimo, da bi zaupali vanj, ki vse dela v vseh, in da bi zaupali v druge.

Čas preizkušnje je čas izbire⁸

Odgovor vernika na upanje, ki ga prebujata Bog, je utemeljeno v evangeliju kot Božji moči za nenehno preoblikovanje in prenavljanje življenja.

⁷ Prav tam, 27.

⁸ FRANČIŠEK, Meditacija Svetega očeta v izrednem času, molitev v času epidemije, Città del Vaticano, 27. marca 2020.

Papež Francišek s svojo neposredno govorico vabi k temu, da bi bili bolj »ljudje pomladi kot jeseni«. ⁹ Kristjan bolj opazi ,popke‘ novega sveta kot pa ,rumene liste‘ na vejah. Ne prebegamo v nostalgijo in tožbo, saj vemo, da nas Bog želi imeti za dediče obljube in za neutrudne negovalce sanj. Z gotovostjo vere, da Bog ,pri-haja‘ in poseže.

Z rokami krščanskega upanja – z rokami Kristusovega križa – objemimo cel svet in nikogar in nič ne imejmo za izgubljeno ali propadlo.

Vendar pa nekatera vprašanja ostajajo legitimna: kdo hočemo, da smo pred to stvarnostjo, ki smo jo poklicani živeti? Kako hočemo živeti po vsem tem? Zakaj bi izgubili veliko priložnost, če ne bi iz tega, kar živimo, bolečina vključena, naredili zaklad.

Gotovo je veliko ljudi, ki se s civilne perspektive kot državljani soočajo s to stvarnostjo in krizo z jasno zavestjo humanizma, brez kake razsežnosti vere. Čisto legitimno.

Ob njih pa smo tudi mi. Današnji svet potrebuje naše pričevanje življenja; nas, ki smo našli in srečali Kristusa in v Bogu Jezusa Kristusa smisel svojega življenja. Sveti Pavel spominja Efežane, da so, preden so srečali Kristusa, bili »brez upanja in v svetu brez Boga« (Ef 2,12). Resda so imeli druge bogove, a iz njihovih mitov se ni porajalo nikakršno upanje. Kljub bogovom so bili »brez Boga«. ¹⁰ Spoznati Boga po njegovem Sinu je pomenilo zanje, kakor tudi za ljudi današnjega časa, sprejeti upanje. Zato torej *vera postane upanje*, »*vera je upanje*«. ¹¹

⁹ FRANČIŠEK, Splošna avdienca v sredo, 23. avgusta 2017.

¹⁰ Prim. BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 2.

¹¹ Ta naslov je papež Benedikt dal prvemu delu okrožnice *Spe salvi*.

Pogled vere v srečanju z Jezusom Kristusom je to, kar razločuje od načina gledanja življenja, načina čutenja v srcu. Tako. Način sprejemanja odločitev in razločevanje tega, kar ima vrednost in kar je nima, je zaznamovan po srečanju osebe z Osebo. Prav zato je teolog J. Moltmann, ki je veliko razglabljal o *upanju*, zapisal: »Ko se vera preoblikuje v upanje, to ljudi ne pomiri, ampak vznemiri, jih ne napravlja potrpežljive, ampak nepotrpežljive. Namesto da bi se prilagajali določeni stvarnosti, ti ljudje začenjajo trpeti zaradi nje in se ji zoperstavlajo.«¹²

¹² J. MOLTSMANN, *Experiencias de Dios, Sígueme*, Salamanca 1983, str. 103–104.

4. Pogled na naše začetke in na toliko pričevalcev za vero v naši družini

Ob pogledu na don Boskovo življenje se zavemo, da je upanje drevo z globokimi koreninami, ki vodijo daleč; s koreninami, ki se krepijo skozi težka obdobja in po poteh, ki terjajo veliko žrtev.

Tako je vse od prvih let Janeza v Becchiju, siroti brez očeta, z materjo Marjeto, ki se mora spopadati z lakoto in z naporim družinskim sožitjem. Ko je že imel upanje, zelo človeško, da je zanj prihodnost, ki jo je sanjal, računajoč na pomoč in zaščito g. Calossa, je smrt tega ostarelega župnika v živo zadela njegovo upanje. Družinska stvarnost ter pozoren in prodoren pogled matere, ki svojemu otroku želi najboljše – čeprav materino srce trpi –, povede Janeza, da postane migrant že pri dvanajstih letih.

A prav v teh okoliščinah beseda in še bolj zglede njegove matere odpira Janezov pogled na daljna obzorja in ga usposablja pogledovati višje in dalje. Tako bo tudi v odločilnem trenutku njegove poklicne odločitve, ko Marjeta prosi sina, naj ga ne skrbi zanjo in za njeno prihodnost in naj srca nikdar ne navezuje na zemeljsko gotovost: »Če se boš odločil za stan škofijskega duhovnika in bi po nesreči postal bogat, vedi, da te ne bom prišla obiskat niti enkrat. Dobro si to zapomni!«¹³

Leta zatem bo don Bosko s pogledom na križ opogumljal srce obupane in utrujene matere in v njej ponovno prižigal upanje, da bo zmogla ostati zvesta do smrti tistemu poslanstvu, ki sta si ga delila s sinom od samih začetkov oratorija v Valdoccu.

¹³ BiS 1, 33. pogl., str. 187.

To upanje iz krepkih korenin bo potrebno skozi vse to, kar bo don Bosko živel in čemur bo dajal življenje vse od svojega prihoda v Turin pa do zadnjega izdiha.

Iz plodov se prepozna drevo: iz tega, kako so mnogi mladi vstali iz okoliščin zapuščenosti in obupa in nato dosegli svetost, se vidi, kako je upanje prežemalo don Boskovo srce in iz tega preobilja pljuskalo in preoblikovalo življenje tistih, ki jih je srečeval.

Celo v letih najbolj zavzetega dela don Bosko nikoli ni bil samotarski junak. Ob sebi je vedno imel koga, ki je v njem poživljal ogenj vere, upanja, ljubezni. Šlo je za spremljanje ‚kakor v nebesih tako na zemlji‘. Tudi brezmejno zaupanje v Marijo je bilo zanj trajna hrana za upanje. Bolj ko se je to zaupanje izražalo v človeško nemogočih podjetjih – pomislimo na gradnjo bazilike Marije Pomočnice in na začetek misijonov v Južni Ameriki – toliko bolj je don Bosko najprej sam »videl, kaj so čudeži«.

Verjeti, da je vedno v vsakem srcu kaka za dobro dovzeta točka, in to v vsakršni izkušnji življenja, tudi tisti, ki se že navzven kaže kot zunaj poti, je dar tega sozvočja z nebesi pa tudi plod temeljne izkušnje spremljanja in supervizije, ki jo je don Bosko v življenju gojil kot dragocen zaklad. Prav v Cafassovi šoli se je don Bosko učil hoditi v korak z najbolj brezupnimi v zaporih in po najbednejših četrtih Turina tistega časa. Tako se don Bosko ni le »učil, kako biti duhovnik«,¹⁴ ampak tudi, kako postati pastir tiste črede s srcem, kakršnega so imeli tisti čudoviti sejalcji upanja, ki so z njimi merili iste ulice najubožnejših obrobij: Cafasso, Cottolengo, Murialdo. Formacija za upanje je skupna: je dar občestva svetnikov ‚kakor v nebesih, tako na zemlji‘.

¹⁴ G. Bosco, Memorie dell'Oratorio di San Francesco di Sales, in ISS, Fonti Salesiane: Don Bosco e la sua opera, LAS, Roma 2014, str. 1233.

V zgodovini oratorija je neki trenutek, na katerega ne smemo pozabiti, ki je zelo blizu težavi svetovne razsežnosti, v katero smo s pandemijo vsi pogreznjeni. Smo ob koncu julija 1854. V Turinu izbruhne kolera. Zgodbo poznamo in ni treba, da jo tu obnavljamo. Naj dodam le to, da pogled vere in dejavno izpolnjevanje ljubezni, tudi na herojski ravni, ni zasebna krepost, značilna le za don Boska ali za peščico nadvse velikodušnih; to je slog življenja tiste male vzgojne skupnosti. Upanje je krepost skupnosti, ki se hrani z vzajemnim zgledom in po moči bratskega občestva. To nam izpričuje valdoški oratorij iz časa kolere, kakor tudi danes v času covid-19 izkušnja tolikernih vzgojnih in pastoralnih skupnosti, v prvi vrsti skupnosti zdravnikov, bolničarjev in zdravstvenega osebja, ki so dali in še dajejo lastno življenje za rešitev življenja drugih.

Trenutki krize, kakor je današnja, izkristalizirajo še drugo značilnost upanja, kakršno je živel don Bosko. On je trdno veroval v Previdnost. Živel je vero-zaupanje, ki je z leti postajala vse večja. To je kot rdeča nit, ki se razteza na vse njegovo bitje in vse, čemur je vdihnil življenje. Morda je to vidik, ki dovoljuje še bolj jasen vpogled v to, kako je v sebi spletel »prelepo skladje narave in milosti«¹⁵: to, v kar je njegovo srce verjelo, je nagibalo vsakodneвне korake in odločitve, in tako je odpiral poti in upanje mnogim, tudi tam, kjer se je zdelo, da ni več izhoda.

Toliko drugih pričevalcev upanja

V zgodovini salezijanske svetosti najdemo dragocene primere in vzore življenja, ki nas dramijo k upanju kot kreposti in drži življenja v Bogu. Naj na hitro in kratko navedem le nekaj zgledov.

¹⁵ Salezijanske konstitucije, člen 21.

Naš sobrat **bl. Štefan Sándor (1914–1953)**: daje pristen zgled, kaj pomeni preiti iz razdeljenosti v edinost in občestvo. Njegovo močno dožemanje salezijanskega laiškega poklica ga je vodilo k resnični odločitvi za obrambo življenja; bil je globoko prepričan, da mora svoje življenje uresničiti sredi svojih ljudi in kulture, ki se je soočala s trenutki negotovosti in opustošenja. S svojo pošteno držo nam obnavlja salezijanski pogled na »znati ostati« v svoji misijonski deželi z namenom: razsvetljevati tiste, ki tvegajo izgubo upanja; okrepiti v veri tiste, ki v njej omahujejo; biti znamenje ljubezni Boga tedaj, ko se ,zdi«, da je odsoten iz zgodovine. Blaženi Štefan je preplezal zidove delitve med ljudstvi in suženjstva ideološkega totalitarizma tako, da je stopil k drugemu in premagal vsakršen osebni in družbeni strah.

Prelepa je bila zgodba naše sestre **bl. s. Magdalene Morano (1847–1908)**. Kot hčer Marije Pomočnice jo je odlikovala apostolska drznost, ki jo je spremenila v to, kar je don Bosko vedno želel za svoje hčere v morneškem duhu: biti živ spomenik Device. Kot ,rojena učiteljica« je vedela, da je v salezijanskem poslanstvu osvobajajoče dejanje v poučevanju deklet, naj odpirajo meje svojega srca in uma, da bi mogle prestopiti ozke meje kulture, ki tlači k tlom zaradi revščine in pomanjkanja priložnosti. Znala je priučiti vztrajnost in ob tem ne zapasti grožnjam; ženski obraz moči je v njej našel nežen in prepričljiv izraz odgovornosti, ki jo imamo do naših ranljivih bratov. Kot rešitev v hudih časih, ki jih je morala prestajati, je tiste, ki jim je grozila osamitev, kot nove smeri učila o neizmernosti Božje dobrote.

V **Božjem služabniku Karlu Bragi (1889–1971)** najdemo vzor pastoralne modrosti tako v njegovi neutrudni predanosti misijonom kakor v spremljanju članov salezijanske družine. Ni izgubljal poguma; z upanjem, ki je lastno tis-

temu, ki je položil svojo vero v Kristusa našega Gospoda, je znal ohraniti potrpljenje, ki ga je don Bosko tako priporočal pri spremljanju mladine v izgrajevanju njihove zrele osebnosti. Ta potrpežljivost je bila plod ljubezni, izvirajoče v njegovem misijonarskem srcu, ki mu je dopuščala postavljanje mostov med kulturami, ne pa dvigovanja pregrad. Klic, ki ga je nosil v sebi, naj razširja edinost med ljudmi, mu je pomagal premagovati razlike, ki so se lahko pojavljale med drugimi, prepričan, da ga vedno podpira Božja milost, ki ustvarja kulturo srečevanja.

Naslednji dragocen zgled imamo v **bl. Jožefu Kowalskem (1911–1942)**. Kolikšna vera in kakšen pogum je potreben za prinašanje miru tudi takrat, ko ni mogoče ponuditi nič, razen svojega golega življenja. V Jožefu Kowalskem je globoko vtisnjena Jezusova žrtvena ljubezen, ki nam je z darovanjem svojega življenja človeštvu dal največji zgled ljubezni. Kowalski je sobrat pričevalec miru sredi vojne, vedrine sredi zmešnjave, usmiljenja sredi sovraštva.

Še en vzornik je **Božji služabnik Anton Baglieri (1951–2007)**. Pot v svetost kaj rada terja spremembo vrednot in pogledov. Po takšni poti je stopal Nino, ko je po dolgem trpljenju odkril Križ kot veliko priložnost za prerod k novemu življenju. Vedno je bila ob njem mati, ki je z ljubeznijo in sočutjem verjela vanj in v njegovo življenje, polno zmožnosti. Ob njem so bili tudi prijatelji, laiki in redovniki, ki so ga spominjali na lepoto občestva. Dal se je dotakniti skupnosti, ki je krepila tako njegovo osebnost kakor tudi vero in ga reševala. Razumel je, da po srečevanju z drugimi najde sebe in da to daje smisel njegovemu življenju, v celoti zaznamovanemu z Božjim usmiljenjem – tudi če na bolniški postelji – da bi lahko bil ,rokodelec miru in veselja‘.

Ti in mnogi drugi velikani vere so živeli ljubezen in v polnosti doumeli, kaj pomeni imeti *upanje*. Kdor upa, ve, da ne hodi sam, in ve, da potrebuje druge, da so ob njem in ga vodijo na tej poti. Papež Benedikt XVI. to zelo lepo izrazi: »Prava ozvezdja našega življenja so ljudje, ki so znali prav živeti. Oni so svetilniki upanja. Gotovo, Jezus Kristus je luč sama, sonce, ki je vzšlo nad vsemi teminami zgodovine. A potrebujemo, da bi ga našli, tudi bližnje luči – ljudi, ki podarjajo luč od njegove luči in tako dajejo orientacijo na našem potovanju.«¹⁶

¹⁶ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 49.

5. Salezijanska razlaga sedanjega trenutka

To je naš čas. Čas, ki nam je dan, da ga živimo. Zdi se zelo primerno vprašati se, kakšen naj bo najboljši način salezijanskega soočenja s po-pandemijo in morda odkriti vrednost *upanja* v časih, ko večina ljudi doživlja strah in komaj čaka trenutek, ko se bo dalo pozabiti to, kar se je zgodilo to leto. Toda, ali lahko zares pozabimo na to, kar se je zgodilo, pozabimo na družine, ki so izgubile svoje sorodnike? Pozabiti skoraj dva milijona žrtev? Pozabiti na obraze najbolj krhkih v naši družbi? Pozabiti na toliko ljudi, ki so delovali v prvih vrstah? Bi bilo pravično, če bi pozabili? Ne, zagotovo ne. To bi bila najslabša stvar, ki bi jo lahko naredili.

Zato se vprašajmo, ali nas to, kar živimo, uči česa in ali smo pripravljeni kaj spremeniti, premisliti kake vrednote in poglede na življenje ...

- Upajmo, da nam bo *zaprtje*, ki smo ga živeli, pomagalo *odpreti se*.
- Živimo v nenehnem spreminjanju, v skrbi hoteti odgovoriti na vse, v pogosto divjem ritmu. Nenadejano je prišla ‚zaukazana umirjenost‘, ki nas je morda nekoliko zaprla same vase, v naša domovanja, naše družine, v nujno in potrebno karanteno. Pojavilo se je toliko oblik strahu: strah pred drugim, zlasti pred tistim, ki je blizu ali bolj ali manj daleč; strah pred okužbo, ki prihaja od kdo ve kje ter ustvarja in povzroča največjo negotovost.
- Prav zato mora ‚odpreti‘ postati geslo. Odpreti prostore, ambiente, okna življenja. Odpreti se srečanju z drugim.

Zapustiti vse tisto, kar nas zapira, ponovno si pridobiti občutek za našo odprtost, za odprtost srca. Ponovno si pridobiti razgled na bolj prostrano obzorje.

- Iz rastočega individualizma k večji solidarnosti in bratstvu
- Božji odtis v človeštvu je še na poseben način razviden v zmožnosti iti naproti drugim v solidarnosti z njegovim stvarstvom. Egoizem pa je temu nasprotno dejanje, saj zasleduje lastno zadovoljstvo, človeka napravlja *avtoreferenčnega* [oz. *samonanosnega*; it. *autoreferenziale*], ustvarja kulturo individualizma, ki je v razraščanju, in se končuje v izkazovanju naše majhnosti. Med pandemijo smo se gotovo zavedeli, kako preveč smo ranljivi, krhki in odvisni. Vsi mi, ne le nekateri. Pod isto kolektivno grožnjo, ki si je ni mogoče predstavljati, človeštvo čuti, kako potrebuje druge. Živimo zavedajoč se, da potrebujemo druge, da vzajemno poskrbimo eden za drugega. Nočemo ostati sami. Naj nas ta čas izuči bolj prisegati na solidarnost in bratstvo v soočanju z ‚virusom individualizma‘. Kako prav ima papež Frančišek! Solidarnost je največja zmaga nad osamljenostjo. »Solidarnost se dejansko krepi v služenju, ki ima lahko najrazličnejše oblike skrbi za druge. Služiti pomeni ‚v dobršnem delu skrbeti za nebogljene. Služiti pomeni skrbeti za tiste po naših družinah, v naši družbi, v našem narodu, ki so slabotni.‘ Pri tej nalogi je ob pogledu na slabotnejše od sebe vsakdo sposoben ‚pozabiti na svoje zahteve, pričakovanja, na željo po vsemogočnosti. (...) Služenje gleda vedno bratu v obraz, se ga dotika, čuti njegovo bližino, v nekaterih primerih ‚podoživlja‘ njegovo stanje in išče primerne pomoči. Zato služenje ni nikoli ideološko, ker ne služi idejam, temveč ljudem.‘¹⁷ Mnogi čakajo na naš nasmeh, besedo, na našo navzočnost.
- Iz *osamitve* preiti v kulturo *srečanja*

¹⁷ FRANČIŠEK, Vsi smo bratje, 115.

- Vsekakor ni lahko iziti iz lastne osamitve, zlasti, kadar jo imamo za vrednoto. Pogosto je namreč lažje ostati v ločenosti tudi iz strahu zaradi bližine drugih. A v človeškem srcu tli plamen, ki prižiga absolutno potrebo po biti skupaj: v družini, s prijatelji, v četrti, skupini prostovoljcev, med šolskimi tovariši, sodelavci, z nogometno ekipo. Sedanji čas ranljivosti nam nakazuje nove oblike empatije in povezovanja. To je ‚kultura srečevanja‘ drugega kot drugega. »Osamitev in zaprtost vase ali v lastne koristi nikoli ne vodita k povrnitvi upanja in začetku obnove. To je lahko samo bližina, kultura srečanja. Ne osamitev, bližina. Ne kultura spora, kultura srečanja.«¹⁸
- Od delitve k večji enotnosti in občestvu
- S pogledom skozi to prizmo razberemo, da ni mogoče ustvarjati kulture srečevanja, ne da bi vzeli v zaščito edinosti; iste edinosti, ki jo Božji Duh daruje tistemu, ki vstopi v občestvo z njim in ki združuje in napotuje v življenje istega poklica, poklica ljubljenih Božjih otrok. Učna snov, ki smo se je naučili po težki izkušnji osamitve, po razdeljenem korakanju po barki življenja, po zapiranju mej (geografskih in celo duhovnih); to nam je pomagalo k ozaveščenosti, da smo konec koncev »vsi na istem čolnu«. Povezani smo po človečnosti. A ta človečnost je bila prizadeta. Covid je prva kriza, ki na globalni ravni zadene vse, brez razlik. Poglejmo tole protislovlje: Virus, ki je zaradi strahu prinesel delitev, nas sedaj združuje in napeljuje k temu, da se zanimamo eden za drugega. Združuje nas v empatiji altruizma, solidarnosti, skrbi. Toliko izrazov skupnega dobra in upajmo tudi sočutja in usmiljenja. Združuje nas tudi v iskanju rešitev. Po vsej verjetnosti je egoizem, ki ločuje, veliko starejša bolezen od covida; je že obstajala in bi morala biti zdravljena. Upam, da se bomo s prihodom cepiva proti virusu končno lahko cepili proti pomanjkanju ob-

¹⁸ Prav tam, 30.

čestva in razglasili zmago nad ločevanjem. To, kar nas združuje, je zdravilo evangelija upanja in veselje, ki vse napravi bolj človeške in bolj Božje otroke.

- Od obupavanja, praznine in pomanjkanja smisla k transcendenci
- Potem ko »smo se čutili absolutne gospodarje svojega življenja in vsega, kar je,« se zdaj čutimo zelo krhke. Po mnogih družinah si je bilo treba izmisliti na tisoče zgodbic za razlago otrokom, zakaj je zdaj čisto zares treba biti doma, stran od dedkov in babic, ločeni od sošolcev in sosedov, da ni mogoče za štirinajst dni oditi drugam. Pred oči mi prihajajo prizori iz filma *Življenje je lepo* (1997), kjer si oče (Roberto Benigni) v najbolj neugodnih okoliščinah v nacističnem koncentracijskem taborišču izmisli igro, s katero sina prepriča, zakaj morata živeti v okoliščinah, v kakršnih sta; prav ta igra se izkaže kot rešilna za otroka. Praznina tega časa je povzročila veliko škode. Iz gotovosti smo prešli v neodločnost nestalnega in negotovega terena. Drugačna praznina od nihilističnih ideologij, ki nas v vsakem primeru odpira potrebi po presežnem.
- Gospod nam govori v tem času. Česa nas prosi? Kaj nam nudi? Kako ga sprejemamo? »Z nevihto je padla krinka z naših vzorcev obnašanja in vedenja, s katerimi smo prikrivali naš ‚jaz‘, vedno obremenjeni z lastno podobo. In še enkrat smo odkrili tisto (blagoslovljeno) skupno pripadnost, ki ji ne moremo uiti: bratsko pripadnost.«¹⁹ Vidite: v skrajnih okoliščinah nam Bog govori po srcu ljudi, ki vidijo in odgovarjajo na izviren in drugačen način, in to je ta razlika.

¹⁹ FRANČIŠEK, *Vsi smo bratje*, 32.

Ne rešimo se po svojih močeh. Nihče se ne reši sam

»Vsesplošna tragedija, kakršna je pandemija covid-19, je za določen čas dejavno spodbudila zavest, da smo svetovna skupnost, ki pluje z istim čolnom, kjer bolezen enega škodi vsem. Spomnili smo se, da se nihče ne reši sam, da se lahko rešimo le skupaj. Zato sem dejal, da ,nevihta sne-ma maske naši ranljivosti in razkriva navidezno in površno varnost, s katero smo naredili naše agende, naše načrte, navade in prednosti. (...) Z nevihto je padla krinka z naših vzorcev obnašanja in vedenja, s katerimi smo prikrivali naš ,jaz', vedno obremenjeni z lastno podobo. In še enkrat smo odkrili tisto (blagoslovljeno) skupno pripadnost, ki ji ne moremo uiti: bratsko pripadnost.«²⁰

Minil je čas, v katerem je prevladovalo prepričanje, da lahko vse opravimo s svojimi viri, kot »giganti nečimrnosti«, ki jim ni nič ni nemogoče.

Premagati moramo lahkoten narcizem, ki nas je prepričal, da se vesolje klanja pred nami, zasanjani, da imamo v lasti velesilo nad vsem in nad vsemi ... Zaradi te boleznii smo se naučili, kako smo ranljivi, kako zelo potrebujemo eden drugega in kako smo sami zase ubožci. Odkrivamo, kako je bližnji sosed ali oni čez cesto pomemben: da pozdravimo, kogar srečamo; da zabisujemo anonimnost in verjamemo v »mi«, kot da je del mene, brez katerega se ne da živeti. Drugi so »jaz«, ki se *sklanja* z »mi«, veliko bolj deležen bogastva človeštva v vrednotah lepote in skupnega življenja. Opustimo strahove. Ustvarjajmo vezi. Rástimo. Prenehajmo odklanjati drugega zato, ker je drugi, drugačen, tujec itn. ... Začnimo z »mi«, ki združuje množstvo in drugačno s posameznim, bogatim, edinstvenim, neponovljivim in lepim, ki je v vsakem človeku, v vsakem izmed nas, dragocenem v samem sebi.

Ne moremo še naprej negovati strahu odkrivati bratstvo,

²⁰ Prav tam.

ki nas združuje kot Božje otroke, neskončno ljubljene v Sinu (prim. Ef 1,5). Začeni s to resničnostjo dojemamo solidarnost, bratstvo, skrb za druge in spoštovanje vrednosti življenja, dostojanstva osebe, resnice drugega. To so drže, ki so kreposti bolj, kot so bile kdaj prej. Preveč smo dragoceni, da bi se prepustili puhlemu egoizmu bolezn, imenovane ravnodušnost, in samoobčudovanju ali avtoreferenčnosti. Zlasti kar se tiče naše drage mladine, ki so »goreči grm«, »sveta zemlja«, ki nas rešuje. Prav ona je naše veliko upanje, po katerem zremo v skupno prihodnost s toliko vzori sožitja in skupnih načrtov: v prid stvarstva in okolja, skupnega doma pravičnosti, svobode; od miru k vesoljnemu bratstvu.

Potrebni so novi odgovori. Pogumno življenje, ki bo prinašalo kaj resnično novega. Da bi bili navsezadnje kot don Bosko, danes, ko se kolera imenuje koronavirus, je treba iti ven, biti navzočnost in biti odgovor.

Bolj kot kdaj prej: navzočnost in pričevanje!

Točno tako: bolj kot kadar koli prej je potrebna navzočnost in pričevanje; naša navzočnost in kot pričevanje veselje, ki se poraja iz vere, »ki upa«, kajti »vera in upanje hodita skupaj«.²¹

Vse to v prvi vrsti za mlade, ki jih ne smemo prepustiti samim sebi (danes še toliko manj!): pričakujejo nas odprtih rok, da bi znova vstopili v krog njihovega življenja z močjo ljubezni, ki zmore doseči vse, kajti v vsem tem more uspeli edino ljubezen! Znova moramo sanjati sen mladine. Zopet moramo vstopiti v razpoloženje, ki nam bo pomagalo preseči to, čemur je strah preprečil uresničitev. Oratoriji, mladinski centri, šole, poklicne šole, socialne ustanove, župnije: vsaka naša ustanova se mora dati preplaviti z živim, velikodušnim in poživljajočim srcem vsakega mladega člo-

²¹ FRANČIŠEK, Splošna avdiencia v sredo, 20. septembra 2017.

veka, ki preobraža hiše (zidove tišine) in življenjske prostore (življenja mladih). Hočemo to življenje! To življenje nas rešuje! Prisluhujemo krikom mladih, ki kličejo po navzočnosti, pozornosti, spremstvu, razpoložljivosti in prosijo, naj jim pokažemo pristni Božji obraz. Če smo pozorni in jim prisluhujemo, nas bodo še bolj zavzeto prosili, naj jim prej kot o čemer koli drugem spregovorimo o Gospodu, ki hrani naše upanje in ne dopusti, da bi obupali ali se vdali (prim. 1Pt 3,15). Prosili nas bodo, naj jim ponudimo »kruh življenja«, ki hrani naš »biti zanje« in naš »biti med njimi«. In tako ustvarjati življenje, kakršnega želi podariti v tem trenutku zgodovine: ki nikdar ne bo imelo konca. To je radostna vest o odrešenju, ki preraja naše upanje in iz nas napravlja nove ljudi za nov čas. Kajti ta svet bo prešel; ostalo bo edino to, kar smo ljubili.

6. Salezijanska družina, ki pričuje o upanju

Sami smo lahko doživeli, kako so okoliščine, povezano z epidemijo v teh mesecih, pokazale nekatere znake zatemnitve upanja. Zato želim podkrepiti in nakazati nekatera znamenja lepote evangeljskega upanja, v polnosti živete-ga in razumljenega, kar nas postavlja na pot, na kateri lahko izrazimo moč salezijanske karizme, če je živeta z upanjem. Mislim, da Cerkev in svet od nas kot don Boskove družine pričakujeta pričevanje o sposobnosti živeti z upanjem.

Nekaj predlogov za na pot.

6.1. Ponovno odkrijmo, da »vera in upanje hodita skupaj«. ²²

Naloga: V posnemanju don Boska in njegove izjemne sposobnosti navduševanja njegovih fantov živimo življenje kot praznik in »vero kot srečo«. ²³

Ne držijo nas pokonci abstraktne ideje in lepe obljube, ampak upanje, utemeljeno na *izkušnji Božje ljubezni*, izlite na nas po Svetem Duhu, ki vse vodi k dobremu.

A upanje ne napreduje samo zase. Če naj upamo, moramo imeti vero. Krščansko upanje oblikuje *trdno vero*, zmožno zoperstavljeni se trkom življenja; omogoča pogled čez vsako pregrado, odpira pogled in pomaga motriti naše življenje in zgodovino v luči Božjega odrešenja. Zato je upanje *pričakovanje daru vsakodnevnega življenja, pričakovanje navzočnosti Boga*, Boga, ki je Oče (Abbà), torej

²² Prav tam.

²³ 20. vrhovni zbor salezijancev, št. 328.

blizu, oseben, *zaskrbljen in ki mu je mar za našo usodo*, ki s svojo potrpežljivostjo in usmiljenjem stopa na našo pot. Ko priznavamo svojo ubožnost in krhkost, nam Bog podarja svoje srce. Srečevanje osebnega in skupnostnega ubožstva z njegovim očetovskim srcem razžari usmiljenje.

Zavedajoč se lastne krhkosti in tega, kako težka je danes naloga vzgoje in oblikovanja ljudi, moramo bolj kot kdaj prej biti sejalci upanja, buditelji pravega upanja, prišepetovalci tega istega upanja. Don Bosko je to zmožgel navdušeno in tako rekoč naravno. Mi smo v to vpeti na podoben način, saj zares verjamemo, da upanje podpira življenje, zanj poskrbi in ga zavaruje. »To je, kar je najbolj Božjega lahko v človeškem srcu,« je dejal papež Frančišek v neki katehezi.²⁴ Ob isti priložnosti je sveti oče navajal velikega francoskega pesnika Charlesa Péguya, ki je bil zapisal čudovite misli o upanju. V eni od teh na pesniški način zatrjuje, da Boga ne preseneča toliko vera ljudi in tudi ne njihova ljubezen. Z občudovanjem in čudenjem ga napolnjuje upanje ljudi: »Da tisti ubogi ljudje – piše – vidijo, kako gredo stvari, a upajo, da bo jutri zjutraj bolje.«

S tem zaupanjem vas kot vzgojitelje in spremljevalce družin, ljudskih slojev in Božjega ljudstva na splošno, vabim: *nikdar ne izgubimo upanja, v življenju negujmo upanja poln pogled*, nikdar ga ne ugašujmo v srcu, s pričevanjem lastnega življenja bodimo luči, ki vabijo k upanju, prenašajmo srečo, ko na preprost a pristen način živimo svojo vero.

6.2. Naučimo se, da je molitev šola upanja²⁵

Naloga: Z molitvijo stopajmo z mladimi in njihovimi družinami, učeč se moliti bolje in živeti upanje z vedno boljšo molitvijo.

²⁴ FRANČIŠEK, Splošna avdienca v sredo, 27. septembra 2017.

²⁵ Prim. BENEDIKT XVI., *Spe salvi*. Takšen naslov nosi prvi del okrožnice, ki se začneja s št. 32.

»Prvi bistveni učni kraj upanja je molitev.«²⁶

Značilnost naše salezijanske duhovnosti je dojemanje Boga kot nekoga zelo blizu, zelo navzočega v dogodkih; Boga, s katerim lahko v vsej preprostosti začnemo ,prisrčen, preprost, otroško zaupen pogovor.

Kot člani Cerkve se zavedamo, da smo tako kakor ona sama porojeni v molitvi in da molitev podpira tako njeno kakor našo rast. Molitev, ki je šola upanja. Ko v osebno srečevanje z Ljubeznijo prinašamo lastno krhkost, se učimo prepuščati njegovi ljubezni. Skratka, vzpostavili naj bi *notranje ozračje zaupanja* Gospodu in se izročali njemu kot središču vsega. Njemu, ki omogoča življenje v polnosti. Zato svoje misli, želje, dejavnosti, bolečine, upanje in sanje položimo v Božje srce, prerišimo jih v njegovo srce.

Z molitvijo hranjeno duhovno življenje je *povezujoče*, daje smisel dogodkom in temu, kar živimo in počnemo. Po molitvi prepoznamo smisel *zastonjskosti v življenju*, svoje in tistih, ki so nam zaupani. Razumevanje molitve kot daru je bistveno za duhovno pot, zavedajoč se, da nam je bilo vse podarjeno po Gospodu.

V okrožnici o upanju, ki jo je papež Benedikt XVI. podaril Cerkvi, je podanih nekaj konkretnih zgledov upanja po molitvi, kot npr. ta, ki ga izpričuje vietnamski kardinal Nguyen Van Thuan. Skozi trinajstletno ujetništvo – devet od teh v popolni izločenosti in osami, v človeških okoliščinah, ki bi vsakogar potisnile v obup – poslušati Boga, se z njim pogovarjati, to je bila moč njegovega upanja, ki ga je napravljala že tedaj in potem, ko je bil osvobojen, za pristnega pričevalca »velikega upanja, ki tudi v nočeh samote ne ugasne«.²⁷

Kot salezijanska, don Boskova, družina bomo vidno napredovali, če bomo v vseh vejah tega gostolistnatega dre-

²⁶ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 32.

²⁷ Prav tam.

vesa, ljubljenca Duha, korakali v šoli upanja, ki se poraja v molitvi, in če bomo stopali v korak z mladimi in drugimi ljudmi, ki jih bomo srečevali.

6.3. Rástimo tako, da živimo z občutkom napora vsakodnevnega življenja

Naloga: Pomagajmo mladim in njihovim družinam, Božjemu ljudstvu, odkriti darove, ki nam jih Bog daje, ne da se pritožujemo, in postavljajmo cilje, ki navdušujejo in odvzemajo monotonost in povprečnost.

Iz vsakodnevnega življenja povlecimo dragoceno priložnost, da bomo kljub naporu in utrujenosti okušali, kako je neka Ljubezen večja od nas, zavedajoč se, da naše delo pred Bogom ni nepomembno in torej tudi ni nepomembno za razvoj življenja, našega življenja, same zgodovine, ki jo skušamo soustvarjati, in Božjega kraljestva, ki mu želimo pomagati k uveljavitvi.

Mislim, da je to čudovito obzorje za vzgojo v upanju. Zlasti zaradi gotovosti, ki prihaja iz vere, ki ne le potrjuje, da se Bog ne da premagati v velikodušnosti, ampak da tudi deluje in nas vedno znova preseneča, tudi sredi naših nevšečnosti.

Izredno zgodi le takrat, ko začnemo živeti majhne vsakdanje reči; vsakdanje življenje, kakršnega živi sleherni kristjan, sestavljajo ponavljajoča se dejanja, trdo delo brez kakšnega velikega zadoščenja, pa tudi drobceno skrito veselje, resnična srečanja, čudesa, ki presenečajo dušo.

Minevanje dni si izbojuje potrpežljivo vračanje k sebi, zavedanje lastnega življenja. *Upanje in potrpežljivost* sta dve drži, ki ju moramo kristjani izpričevati prav v današnjem svetu, ki ga žene tako hiter ritem. Plazenje strahu po družbi današnjega časa je omogočeno tudi zaradi dejstva, da smo izgubili občutek pričakovanje, z drugo besedo potrpežljivosti in upanja. Potemtakem sta upanje in potrpežljivost v

tesni zvezi in dejanje upanja že vodi v premagovanje preizkušnje.

To je mogoče tudi zato, ker obstaja nekakšno ,naravno zaupanje', tipično za naš salezijanski duh, ki nas nagovarja, naj ne objokujemo časa, v katerem živimo, ampak premerimo vrednote v svetu in zgodovini (tudi v teh težkih časih) in obdržimo to, kar je dobrega (prim. 1 Ts 5,21). Pravzaprav smo s kardinalom Nguyen Van Thuanom prepričanja, da je navada pritoževanja kakor kužna epidemija, čigar simptomi so pesimizem, izguba miru in izguba strasti do življenja, ki sicer izvira iz povezanosti z Bogom.

Don Bosko je bil prepričan, da nič ne more nadomestiti pristinih odnosov, občutka ljubljenosti, občutka družine, doma. Ti odnosi so njegovim fantom *mogočna oblika zaščite pred revščino in osamljenostjo*. Don Bosko je bil namreč mojster v tem, da je poiskal konkretnost v sreči v majhnih rečeh, v pozornostih, ki so bile namenjene vsem, razodevajoč, da je v prijaznem srečevanju in v skrbi za povezanost ohranjen zaklad našega preventivnega sistema. Male poteze, ki se včasih porazgubijo v brezobličnosti vsakdanjosti; poteze nežnosti, ljubezni, sočutja, ki pa so kljub vsemu odločilne in pomembne za upanje drugih. To so poteze *pozornosti do posameznosti in vsakdanjih podrobnosti*, ki življenje napravljajo smiselno in pripomorejo k povezanosti in komunikaciji med nami.

6.4. Živimo upanje zlasti v časih težav in zmedenosti

Naloga: Dajmo se vzgajati Bogu. Zaupajmo mu predvsem v mračnih trenutkih.

Velika mistikinja sv. Terezija Avilska prepoznava, da je suhota Božje povabilo k »stopiti naprej«.

Vsi smo v življenju že kdaj občutili obdobja težav in zmedenosti. Na tak ali drugačen način smo bili izzvani *na-*

rediti obračun z nekaterimi bolečimi osebnimi izkušnjami, človeško gledano težkimi. Nenadejano se lahko primeri, da se zazdijo dnevi, dejavnosti, molitev, vse, kar doživljamo, prazni in izumrli.

Vendar pa nam je s *trpljenjem in bolečino, s katero se spopada vsak človek*, podarjen tudi vzgib čudenja in upanja. Kajti »mera človečnosti se bistveno določa v odnosu do trpljenja in do trpečega«. ²⁸

Zdi se, da se ob eni ali drugi priložnosti trpljenje in bolečina dogaja v življenju slehernika. Jezus ni maral trpljenja, tudi ga ni nikdar opravičeval. Še več, v srečevanju z ljudmi, ki so z njim zaznamovani, je pogosto te ozdravljaj in očitno izkazal, da stanje trpljenja ni po Božji volji. V soočenju s tem, namesto da se utrujeni in obupani pasivno umaknemo vase, smo povabljeni v sebi prebuditi srčnost, ki je v moralnem in duhovnem življenju opredeljen z izrazom *pogum [fortitudo]*.

Pravzaprav je ta nepogrešljiva moč za kakovost življenja povezana z zavedanjem vere.

Številne vernike kot take prepoznamo prav v trenutkih največjih težav, trpljenja, ko se zdijo obremenjeni s težavami, ki so večje od njih samih.

Te preizkušnje niso razumljene kot naključne nesreče na poti, temveč kot *potrebno čiščenje* in kot povabilo k opuščanju dotlej upoštevanih meril, z namenom, da bi bolj osebno doživljali Boga, se dati vzgajati njemu in na tak način izpolniti izročeno poslanstvo. Od nas se pričakuje, da hodimo v zaupanju, tudi v temačnih trenutkih.

Kot verniki smo prepričani, da samo Bog lahko spremeni najbolj skrajne in najtežje trenutke našega življenja in da naše trpljenje, bolečina in žalost niso zaman ali nekoristni.

²⁸ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 38. Prim. FRANČIŠEK, "Un plan para resucitar" a la humanidad tras el coronavirus (PDF), v *Vida Nueva Digital*, 7. april 2020.

To je nekako tako, kot bi se človek znašel v križišču, kjer se mora odločiti, ali opustiti ali izkoristiti nove človeške in duhovne moči. V slednjem boj, napetosti in konflikti ostajajo jalovi; vabljeni smo *negovati upanje v časih teme*, saj evangelij vedno oznanja dobro novico: življenje se lahko zopet začneja, vedno se lahko prerodimo. »Spes ultima dea«, so trdili v davnini: »Upanje umre zadnje.« Upanje je poslednji okop življenja. Je kot svetloba ob zahodu sonca: še zmore dati življenje predmetom, preden potonejo v mrak, in nam še razsvetliti pot, da se vrnemo domov, še preden noč zakrije svet in se vse ovije v temo.

6.5. Upanje kot odločna vrnitev k ubogim in izrinjenim

Naloga: V naši družini se zvestoba Gospodu in don Bosku uveljavlja zlasti po prednostni izbiri najbolj ubogih, najbolj zapuščenih in izrinjenih.

Vidite, zakaj se danes – gledano s karizmatičnega vidika – bolj kot kdaj prej od nas kot salezijanske družine terja ta prednostna izbira ubogih in izrinjenih, odvrženih, zapuščenih, tistih, ki so brez glasu in dostojanstva. Za nas druge poti ni. Zvestoba Gospodu po don Bosku nam nalaga, da *zmoremo v drugem prepoznati bolečino*.

V polnem sozvočju z izročilom in čistim naukom Cerkve, vse od prvih latinskih in grških očetov pa do poslednjih papežev, ne moremo drugače, kot da se čutimo odgovorne za ta svet in za življenje vsakogar. *Vsaka nepravilnost proti ubogim je odprta rana* in je napad (četudi v to ne verjamemo) na naše dostojanstvo. Nikdar ne smemo pozabiti, da ne živimo samo zase. Iz tega razloga upanje napravljaja ljubezen vztrajno. *Jezus vabi k tej nepopustljivi ljubezni; vabi k ohranjanju čim večje odprtosti uma in srca za njegovo delovanje, ki se izkaže za prav tako nepredvidljivo, kot so nepredvidljive negativne okoliščine, na katere naletimo; vabi k temu, da bi postali čedalje bolj učinkovita »poljska bolnišnica« za vse, zlasti še za ranjeno mladino. To od nas*

zahteva več poguma, več zaupanja in več prizadevanja. Današnji čas ni čas, da bi »potegnili vesla v čoln«.

Kot redovna družina, rojena iz don Boskovega pastoralnega srca, smo »upanje tistih, ki nimajo upanja«: najbolj ranljivi mladi in tisti, ki so najbolj v stiski, so v središču Božje pozornosti in morajo biti vedno naši prednostni naslovljenci.

Ti za nas niso »zid«, ampak »vrata«: ubogi nas učijo o avtoriteti trpečega in izrinjenega. Prizadevajmo si prinašati upanje v srce teh ljudi, jim dajati uteho, okrepiti slabotne in tiste, ki so v stiski, priti naproti najrazličnejšim človeškim in duhovnim potrebam, ki so nam dan za dnem v izziv. Upanje je usmerjeno v etiko in delovanje. Po tem se krščansko upanje, kot sem že dejal, razloči od nedoločnega optimizma.

Ne dopustimo, da bi nam bilo oropano upanje, pravi papež Frančišek, prav tako ne, da bi ugasnilo toliko signalov preroda, ki prihajajo iz sveta. Kajti ti velikodušni in solidarni ljudje, radostni, da ljubijo Jezusa, ko mu služijo v ubogih, *nam dajejo dragocen nauk, podkrepljen z njihovim življenjem*. Zahvalimo se Gospodu za te zglede doslednega in ljubečega življenja. Moški in ženske za uboge, znamenje upanja, ki ga je Gospod postavil na našo pot: to je podarjeno življenje teh »normalnih« a herojskih ljudi; preprosto herojstvo, a obenem trdno, ukoreninjeno v živetem in oznanjenem evangeliju.

6.6. Prepoznati se v bolečini drugega

Naloga: Ostati zvest don Bosku, očetu salezijanske družine, danes pomeni stati ob strani tistim, ki doživljajo kakršno koli obliko nepravčnosti.

»Kako nevarna in škodljiva je ta navada, ki nas vodi k temu, da izgubljam strmenje, očaranje in navdušenje, da

bi živeli evangelij bratstva in pravičnosti!²⁹ zapiše papež Frančišek v *Veselju evangelija*. In to se tiče vseh vrst nepravičnosti, ki izvirajo iz ekonomskih sistemov, kateri so vzrok za toliko revščine, kakor tudi vsakršne oblike človeškega trpljenja.

Ob prebiranju evangelija ni nikakršnega dvoma, da mora biti ekonomija in dobrine v službi ljudi, zlasti tistih, ki živijo v okoliščinah stvarne revščine. Potemtakem že kristjani z izoblikovano socialno zavestjo in občutkom za pravičnost, kaj šele posvečeni in laiki iz don Boskove družine, ne smemo sprejemati takšne oblike ekonomije, utemeljene zgolj na »logiki rasti« (tako zaželene po tej pandemiji), ki je gotov vzrok za povečevanje revščine in števila revežev: dve stvarnosti, ki gresta vedno z roko v roki.

Zato reči ne ekonomiji izključenosti pomeni reči ne kateri koli politični in ekonomski pobudi, ki pozabi na najšibkejše. Kristjani in člani salezijanske družine se morajo v teh razmerah počutiti nelagodno. Soočeni s temi stvarnostmi ne moremo ostati »neopredeljeni« ali »brez mnenja«. Ogroženo je dostojanstvo naših bratov in sester in zagotovo bomo morali „sestopiti“ s piedestala svojih gotovosti, da bomo lahko brez sramu gledali na njihovo resničnost. To je storil Gospod Jezus, čeprav je šlo za družbeno in politično nekorektno vedenje.

In četudi vem, da bi moglo biti to, kar želim reči, za nas, in najprej zame, neprijetno, čutim v vesti, da *moramo bolečino drugih občutiti kot nevzdržno za svojo vest*; v konkretnem to pomeni: ljudje brez strehe nad glavo; ljudje, prisiljeni v migracijo; ljudje, ki ne služijo več ničemur; vojne; atentati; preganjanje zaradi rase ali vere; spolne zlorabe; trgovina z ljudmi in s človeškimi organi; mreže prostitucije; zavrženi otroci; otroci vojaki. Skratka, neskončen plaz bolečine.

Vsega tega ne moremo sprejeti, saj imamo radi takó ta

²⁹ FRANČIŠEK, *Evangelii gaudium*, 179.

čudoviti svet, v katerega nas je postavil Bog, kakor tudi človeštvo, ki mu pripadamo – s pravkar opisanimi dramami in nezaupljivim pogledom na to, da bi se kaj bistveno spremenilo –, imamo pa radi tudi hrepenenje in upanje in ta svet kot naš skupni dom. Ta naš danes, ta naš postpandemični svet je dragocena priložnost, da se jasno postavimo in svoje mlade izobrazimo v družbeni in politični zavzetosti v luči evangelija in upanja, ki iz njega izžareva.

6.7. Spreobrniti se k upanju pomeni verjeti v načrt evangelija

Naloga: Zato kot don Boskova salezijanska družina ne moremo ne pokazati na tistega, ki je razlog našega upanja, Bog Jezusa Kristusa in njegov evangelij.

V največjih krizah izgine toliko gotovosti, toliko „gotovosti“, za katere smo mislili, da jih imamo, toliko pripisanih pomenov, ki se v resnici izkažejo za nezanesljive. Toda v resnici se *velike vrednote evangelija in njegove resnice* obdržijo, kadar oportunistične ali trenutne filozofije in misli odpovedo. Vrednote evangelija ne izpuhtijo, ne postanejo „tekoče“, ne izginejo. Zaradi tega se kot salezijanska don Boskova družina ne moremo odreči temu, da ne bi pokazali tega, v kar verjamemo.

Evangelizacija mora biti za nas eksistencialno in resnično veselje, ukoreninjeno v Kristusovi skrivnosti, utelešene-ga, mrtvega in vstalega Boga, ki prodira v najbolj intimni del človeške resničnosti. Evangelij je absolutno sporočilo veselja, ki vliva moč in drznost za premagovanje vsakršne žalosti (prim. Rim 9,2), evangelij je življenjski dih upanja: upanja v Gospoda, ki je med nami in nam vedno prihaja naproti; upanja, ki ustvarja veselje; upanja, ki nas spodbuja in uvaja v konkretno prizadevanje v korist drugih in v zgodovino; upanja, ki nam kot don Boskovi družini daje čutiti, kako smo sredniki Boga za druge, znamenja in nosil-

ci njegove ljubezni, skratka upanja, ki nas odpira večnemu življenju, ki se začinja že tu.

»Vera pomeni tudi verovati Bogu, verovati, da je resničen, da nas ljubi, da živi, da more skrivnostno ukrepati, da nas ne zapusti, da more v svoji moči in svoji neskončni ustvarjalnosti iz hudega narediti dobro. [...] Verujmo v evangelij, ki nam govori, da je Božje kraljestvo že navzoče v svetu, da tu in tam raste na razne načine.«³⁰

Spodbujati bi nas morala misel, da nihče sam v sebi ni upanje, da pa je lahko vsakdo od nas odmev upanja za druge, tistega pristnega upanja, ki more biti najbolj Božja resničnost v človeškem srcu.

Kajti »če je Jezus premagal svet, zmore tudi v nas premagati to, kar se zoperstavlja dobremu. Če je Bog z nami, nam nihče ne bo vzel tiste kreposti, ki jo nujno potrebujemo za življenje. Nihče nas ne bo oropal upanja.«³¹

6.8. Konkretna naloga, ki si jo zadamo kot salezijanska družina

Berimo in razširjamo (sami, v družini, po skupinah) zadnjo papeževo okrožnico *Vsi smo bratje*, ki v središče vsega postavlja bratstvo. Daje zelo dober razmislek o tem, kako pozdraviti svet, kako popraviti skupni dom zaradi človeške in okoljske škode in kako zmanjšati posledice naraščajoče družbene in ekonomske neenakosti. S papežem smo prepričani, da bomo dediščino, ki nam jo je Bog dal v roke, lahko ohranili le kot bratje ob premagovanju skušnjave po ločevanju in nadvladovanju drugega. Le skupaj bomo zgradili boljši svet, ki bo dajal upanje prihodnjim generacijam.

³⁰ FRANČIŠEK, *Evangelii gaudium*, 278.

³¹ FRANČIŠEK, *Splošna avdienca v sredo*, 27. septembra 2017.

6.9. Resničnost, ki jo moramo poglobiti, kot sad tega vezila

Preden končam to razlago z mislijo na Mater Marijo, ki brez prevzetnosti potopljena v veliki načrt odrešenja pričakuje rojstvo svojega ljubljene Sina, naj kot poseben spomin dodam še nekaj vrstic k tej razlagi, ki zelo dobro izražajo, kar sem vam na teh straneh zapisal, in vas vabim, da to ponotranjite.

»Kristjani živimo iz upanja: smrt je predzadnja beseda, zadnja pa je Božja, beseda odrešenja, polnosti življenja in večnega življenja. Ko zaupamo Bogu, smo gotovi, da nam daje jasnost, da ljudje vendarle *nimamo vsega v svojih rokah*, ampak *smo v Božjih rokah*. Kristjan svojega življenja ne oblikuje s svojimi močmi, ampak z močjo Svetega Duha. V časih negotovosti se moramo z zaupanjem prepustiti njegovemu vodenju.«³²

³² W. KASPER – G. AUGUSTIN, *Comunione e Speranza. Testimoniare la fede al tempo del coronavirus*, LEV, Città del Vaticano 2020, str. 121.

7. Marija iz Nazareta, Božja mati, zvezda upanja

Mati Marija dobro ve, kaj pomeni zaupati in upati proti vsakemu upanju, ko človek zaupa v Božje ime.

Njen da Bogu je prebudil upanje za človeštvo.

Marija je ob Jezusovem rojstvu okušala nemoč in osamljenost; v svojem srcu je shranila naznanilo bolečine, ki bo presunila njeno dušo (prim. Lk 2,35); doživljala je bolečino ob pogledu na Sina kot »znamenja, kateremu se bo nasprotovalo«, nerazumljenega, odrinjenega.

Znana ji je bila sovražnost in zavračanje njenega Sina, vse dokler ni pod njegovim križem na Golgoti dojela, da Upanje ne bo umrlo. Zato je ostala med apostoli kot Mati – »Žena, glej, tvoj sin!« (Jn 19,26) –, kot Mati Upanja.

»Sveta Marija,
mati Božja, naša mati,
uči nas s teboj verovati,
upati in ljubiti.
Pokaži nam pot v njegovo kraljestvo.
Morska zvezda, sveti nam
in vodi nas na naši poti!«³³
Amen.

Ángel Fernández Artime, S.D.B.

Vrhovni predstojnik

Rim, 25. decembra 2020

Praznik Jezusovega rojstva

³³ BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, 50.

Video predstavitev
Vezila

YOUTUBE DON BOSKO SLOVENIJA
Vezilo 2021

9 789612 890940

Cena: 3 EUR

salve

